

Momente și schițe din actualitatea literară

Radu Aldulescu

Lucian Vasiliu

Florina Isache

■ Gabriel Chifu pune punctul pe i în ceea ce privește cultura scrisă, în *România literară* nr. 48/29 noiembrie 2013: „Revistele literare nu sunt niște instituții de presă obișnuite, cum eronat sunt tratate, prin urmare nu pot avea regimul unor instituții de presă, dependente de cerere și ofertă, de vânzări, care se autofinanțează, care rămân pe piață atâta vreme cât sunt cumpărate de clienți și care sunt dispuse să facă diverse compromisuri pentru satisfacerea gustului public, întrucât altfel ar pieri. Dar ce sunt atunci aceste reviste literare, dacă nu instituții de presă? În reprezentarea mea, ele sunt instituții de cultură care, în tradiția românească, au jucat un rol major în definirea profilului cultural național. Și astăzi, pentru o zonă importantă a culturii noastre, cultura scrisă, revistele literare sunt o prezență *sine qua non*: prin ele respiră, există literatura română contemporană, literatura vie. Ele sunt casa care adăpostește literatura română de astăzi. Iar literatura vie de astăzi este totuna cu patrimoniul de mâine...”

■ Se mai face și dreptate în viața literară românească. Romancierul Radu Aldulescu este laureatul ediției a doua a Premiului „Adrian Frățișă”. Un juriu format din criticii Daniel Cristea Enache, Dan C. Mihăilescu și Alex Ștefănescu (iată reprezentate toate generațiile de critici!) a nominalizat cinci din cele 56 romane ale anului 2012 aflate în competiție, iar votul final l-au dat 24 de bloggeri care au ales din cele cinci romane *Croniclele genocidului* de Radu Aldulescu. De ce zic că s-a făcut dreptate? Pentru că deși Radu Aldulescu este, cum am mai scris, cel mai important romancier apărut după 1989, în afară de premiul de debut al Uniunii Scriitorilor, de fiecare dată rămâne la faza nominalizărilor. De data aceasta, însă, valoarea îi e recunoscută. Iată ce scriam exact acum un an în încheierea textului despre *Croniclele genocidului*: „Radu Aldulescu, cel mai important romancier apărut după 1989 (am mai zis-o? ce contează? întăresc încă o dată!), este artizanul prozei sociale tragice actuale, dar și viitoare. Indiferent dacă peste o sută de ani, România va trăi într-un paradis social sau – dimpotrivă – într-o mizerie și mai adâncă decât cea actuală, prevăd că romanele lui Radu Aldulescu se vor bucura de același interes, același interes de atunci, care poate va fi mai sporit decât cel de azi. Pe cât de sordidă și deconcertantă este lumea romanelor lui Aldulescu, pe atât de savuroasă este scriitura”.

■ În *România literară*, nr. 46/15 noiembrie 2013, prozatorul Gheorghe Schwartz publică un articol zglobiu-amar intitulat criptic 27., 2., 4. Ce vrea să însemne? Păi, douăzeci și șapte de ani, două luni și patru zile. Și asta ce mai vrea să însemne? Simplu: timpul scrierii ciclului romanesc (unsprezece volume) *Cei o sută*, proiect epic fără egal în zilele noastre, și încă unul încheiat, nu ca atâtea altele abandonate la un sfert, la jumătate sau doar începute. Este vorba de o sută de biografii („din tată-n fiu”) de la Moise până-n zilele noastre. Și de ce ziceam că e un articol amar? Pentru că, citim printre rânduri, un asemenea roman fluviu ar avea nevoie de promovare, de publicitate, de mediatizare, de o critică pe măsură. Iar romancierul constată, cu bold!, că „**critica literară nu se mai ocupă defel de cărți, ci doar de autori**”, și nu de oricare, ci de autorii „care trebuie”.

■ Nr. 11-12 (122-123)/2013 al revistei *Dacia Literară* de la Iași, revista cea mai veche din teritoriile românești, reînviată în 1990 de poetul Lucian Vasiliu (acum consemnat în casetă la rând cu ceilalți redactori, deci nici director, nici redactor-șef!), așadar revista de la Iași se deschide cu poemul creștin *Lumină lină* de Ioan Alexandru, poem pe care-l reproducem și noi în această lună a mării sărbători a Nașterii Domnului:

„Lumină lină lini lumini
Răsar din codrii mari de crini
Lumină lină cuib de cară
Scorburi cu miere milenară
De dincolo de luni venind
Și niciodată poposind
Un răsărit ce nu se mai termină
Lină lumină din lumină lină

Cine te-așteaptă te iubește
Iubindu-te nădăjduiește
Căci într-o zi lumină lină
Veți răsării la noi deplină
Cine primește să te creadă
Trei oameni vor venii să-l vadă

Lumină lină lini lumini
Răsări din codrii mari de crini
I-atâta noapte și uitare
Și lumile au pierit în zare
Au mai rămas din vechea lor
Luminile luminilor

Lumină lină lini lumini
Înstrăinându-i pe străini

*Lumină lină, nuntă leac
Tămăduind veac după veac
Cel întristat și sărăcit
Cel plâns și cel nedreptățit
Și pelerinul însetat
În vatra ta au înnoptat
Lumină lină leac divin
Încununându-l pe străin
Deasupra stinsului pământ
Lumină lină Logos sfânt”.*

■ Într-un interviu din *Suplimentul de cultură*, nr. 414/(19-25 octombrie 2013, tânărul scriitor Marin Malaicu-Hondrari dă un interviu, în care declară: „Scrișul chiar e un joc de-a viața și de-a moartea, și nu de-a premiile și succesul”. Dacă un atât de tânăr scriitor declară așa ceva, înseamnă că generația tânără, douămiistă, e pe un drum bun, e salvată!

■ În *Revista Nouă* (redactor-șef Florin Dochia) nr. 8(78)/2013, găsim un grupaj de poeme semnat Florina Isache. Cităm unul dintre poeme, pentru viziune, intitulat *Nimic nu e necunoscut*: „Ne așezasem în jurul focului, în cerc,/comunicam tacit...//O femeie se ridica din flăcări/și toți o cunoșteam sub un alt nume...//Doar Diodor îi știa toate numele,/dar nu zicea nimic./Se înțelegeau din priviri,/apoi Diodor se topea, se scurgea/în pământ/și în locul lui creșteau trei frați pătați...//Ea se spăla pe mâini după fiecare/îmbrățișare,/privea prin noi...//Afară bătea un vânt rece dinspre al/cincilea anotimp.”

■ La 26 noiembrie, în cadrul Conferințelor municipiului Pitești de la Centrul Cultural Pitești, invitat a fost actorul Mircea Diaconu. Dacă Holderlin se întreba retoric: „La ce bun poezii în vremuri sărace?”, actorul nostru se întreabă, de asemenea retoric: „Mai e nevoie de teatru?” Aceasta a fost tema conferinței, mă rog, conferința fiind un mod de a spune, pentru că originalul actor a optat pentru ...o întâlnire la o cafea cu publicul format, de altfel, din oameni de cultură, scriitori, artiști... Și-a început întâlnirea cu o ceașcă de cafea în față pe care a terminat-o peste două ore și jumătate, când s-a pus capăt acțiunii culturale. A fost vorba de un dialog ca-n Agora, ca-n Poiana lui Iocan, publicul dovedindu-se bun cunoscător al artistului, al rolurilor din teatru, dar mai ales din filme, Mircea Diaconu devenind sincer confesiv, ba și incisiv, dar și ocolind cu abilitate capcanele întinse despre implicarea lui politică, înțelegând cât se poate de bine faptul că trebuie să discernem între un proiect cultural, cum sunt croite Conferințele municipiului Pitești, și proiectele politice mai mult sau mai puțin periculoase. (DAD)

Florian Silișteanu

**Din cana
cu păsări**

**cântec târziu
lui decembrie**

Mi-am deschis de ieri butic să vând plastic și mastică să pun umbrei umbră mică să nu bată soarele că mă dor picioarele

am luat carte am luat cheia să încui în om femeia am luat noaptea să o spăl să o urc și s-o cobor să aduc la magazin stele să le-mbăt cu vin să le dau de dușumea până când s-or lumina

Of și iar prelung un offffff mi-am pierdut un alt pantof
Și-o să vină îngerul să-mblânzească fulgerul să probeze veșnicia și să dea cu parfum scump pe sub aripi pe sub talpă pe sub apa de sub apă pe sub plumb și rugăciune
Numai bine!

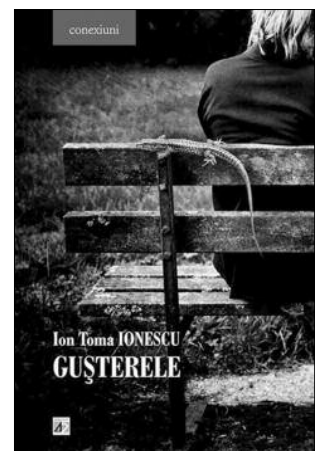
28 noiembrie 2013, sacramento, florida usa

Semnal

**Ion Toma Ionescu –
„GUȘTERELE”**

Despre cea de-a V-a carte a scriitorului Ion Toma Ionescu, „Gușterele”, lansată pe 15 nov. a.c., la Biblioteca Județeană Argeș, editorul său, dl Călin Vlasie a spus: „Această carte este cea mai bună carte a autorului și ar merita fără îndoială un premiu literar important.”

Autorul, în cuvântul său, a făcut următoarea mențiune: „Cât adevăr și câtă ficțiune? Măsura este imposibil de cuantificat atâta timp cât bunicul Tobârlan, personaj cumva mitic, atunci când urcă la cer negociază cu Dumnezeu să-i aducă acolo coverga și pământul din luncă, înconjurat de râu. Și să-l lase să-și adune toate neamurile pe insulă, fără să se amestece în treburile lui. Personajele adevărate sunt prototipuri pe care copilul și mai târziu scriitorul le percepe într-un continuu declin. E un spațiu în care rățăcește sprijinit de amintirile lui, dar și ale altora, pentru a se construi pe sine

neîmplinit cum se vrea și cartea până la sfârșit. Descoperă la un moment dat dosarele unor personaje la CNSAS, dar se grăbește. E un refuz al comunicării caționat de guștere, al cărui rol nedefinit are darul să rupă legăturile dintre lumi. Nu aici în această carte se întâmplă, cum i se promisese, să poată sta de vorbă față în față cu personajele sale și nici să dea de urma Tobârlanilor, manuscrisul pierdut, scris de tatăl său care se grăbise să moară. (A.S.)

Ordine și dezordine

Dumitru Augustin Doman: *Cum e ziua unui profesionist al scrisului cotidian? La ce oră scrie critică literară, când și cum aforisme sau jurnal literar și de actualitate social-politică și cum/cînd poezie? Este vorba de program, de tabieturi, de meandre ale inspirației?*

Ziua mea de lucru: un amestec de ordine și dezordine. Ordinea vine din obligația unui program care vine la rîndu-i mai cu seamă din obligația respectării unor termene publicistice. Dezordinea nu poate fi însă complet înlăturată și poate că e mai bine așa. Căci nu e posibilă o strictă geometrizare a dispozițiilor cu care ne așezăm la masa de scris, din care izvorăsc rîndurile așternute pe hîrtie. Dar scadențele rămîin scadente. Așa încît uneori simulăm (față de noi înșine) o umoare potrivită lucrului scriptic ce se cuvine efectuat, chiar o "ordine" în nebuloasa stării noastre emoționale pentru a obține rezultatul dorit. În fapt, o ordine propriuzisă a unei activități presupune o repetitivitate inadecvată scrisului literar, întemeiat pe spontaneitate. Nici în viața lăuntrică nu se întîmplă așa ceva. Ceea ce pare o reluare nu e niciodată identic cu ceea ce s-a petrecut, întrucît intervine un șir de microfenomene irepetabile, care ne confruntă cu noutatea trăirii ca atare. Fie și de așa-zicînd inefabile. Natura psihică răspunde principiului *non bis in idem*. Trecutul nu reprezintă un tipar pe care să-l folosim pentru a ștanța viața în continuare, ca pe-o bandă de producție mecanică, ci o ficțiune. O ficțiune care se articulează pe măsura devenirii noastre...

Să revin însă la ordinea răspunsului convenit întrebărilor dvs. Sînt un matinal. Nu pot scrie decît în prima jumătate a zilei, cînd mă simt odihnit (odihna din timpul nopții constituie premisa unei prestații satisfăcătoare). E nevoie să intervină acel puls al vieții care dă "poftă" de lucru. Mai precis: o provocare a necunoscutului, în grade diverse, un fior al aventurii. Scriind, explorezi un spațiu în care pătrunzi fără protecție, riscant. Te simți pîndit de pericolele nereușitei, care te stimulează să le faci față, întîmpini obstacolele incertitudinii, derutei, oboselii. Ultima e, la un moment dat, de neînlăturat. O combat prin pauze care trebuie bine proporționate, deoarece dacă sînt prea scurte nu-și fac efectul, iar dacă se prelungesc te pot distra, împiedicîndu-te a te concentra din nou pe obiect. Se află în cauză un soi de "tehnică", o operație organizatorică, exterioară materiei textuale, dar necesară aidoma semnelor de la marginea drumului și agenților de circulație care dirijează traficul. Bineînțeles, analogia n-ar putea fi dusă prea departe. Atenția neslăbită clipă de clipă pe care o reclamă circulația vehiculelor nu poate fi menținută de scriitor, activitatea sa avînd o natură aparte, cu mici sincope aparente ce-i întrerup liniaritatea, în favoarea unor fulgurații nu o dată benefice. Balansînd între disciplină și divagație, scrisul se nutrește copios din alunecările sale colaterale, imprevizibile. Atunci se întîmplă să pogoare "inspirația".

Ce ar putea fi "inspirația"? Nu altceva decît o spontaneitate a formulei fericite, care are aerul a veni "de-a gata", din sfera miraculoasă a Muzelor. Combinația de verbe care cristalizează pe neașteptate magma sufletească aflată în așteptare, care înfrînge haosul prin fulgerare formală. Discontinuitatea, relativa ei raritate ne îndeamnă s-o considerăm drept un har. Dar, aristocratic fiind, "inspirația" țîșnește în contextul plebeu al trudei cotidiene. Nu vine îndeobște la mîna celor ce pierd vremea cu altceva, a diletanților, arătîndu-se, cum spunea Baudelaire, "soră bună cu munca ordonată de toate zilele", căci acești doi factori "nu se exclud ca toate contrariile ce alcătuiesc natura". Am constatat că regala "inspirație" nici nu este ușor de recunoscut pe moment. În toiul scrisului, te poți înfierbînta ca atunci cînd, depunînd o muncă

fizică, transpiri și-ți scoți haina, chiar dacă afară e frig. Nu-ți poți da seama atunci de temperatura reală. Spre a omologa textul pe care l-a emis, literatul trebuie să revină asupra lui după un răstimp în care l-a "uitat", să-l citească atunci cu un ochi proaspăt (nu chiar neapărat după ce l-a ținut în sertar un deceniu, așa cum recomanda un celebru poet latin!). Să devină astfel un cititor. Actul scrisului și cel al lecturii se încrucișează în examenul evaluator final al autorului. În felul acesta inspirația e și un premiu al așteptării, atît pentru că vine doar în răstimpuri, aidoma unui hazard norocos, cît și pentru că implică distanțarea de sine a omului de litere, o "înstrăinare", o transpoziție în Celălalt. Un ritual prin care calitatea se obține (cînd se poate obține!) din minereul manuscrisului inițial.

Nu am un calendar, nici un orar al spețelor în care îmi încerc condeiul. Fără doar și poate mă străduiesc a respecta angajamentele asumate, însă e vorba și de altceva. De ceasul propice unui tip de scris sau altuia, care pot alterna în economia aceluiași răstimp (o lună, o săptămînă, o zi). Mi-ar fi cu neputință să-mi dau seama de ce uneori "îmi vine" să scriu ceva și alteori altceva. În genere, poezia, aforismul, notațiile de jurnal preferă (îmi impun astfel) orele de maximă claritate mentală, de energie conținută. Atunci cînd dispun de o mai vie percepție a identității proprii. E ca și cum ai avea poftă de-o mîncare, de-o plimbare, de-o discuție cu un om apropiat etc., împrejurări ce îți pot confirma ființa, ceea ce poți socoti echilibrul ei. Nu pur și simplu abstragerea unei aspirații "înalte", ci o asociere de complicație și simplitate, de "poezie" și "proză" existențială, o devălmășie a întregului din care, așa cum socotea Gottfried Benn, lirismul își poate extrage mai cu folos sevele. E ca și cum te-ai porni într-o excursie, într-o dimineață de vară frumoasă, sub un cer imaculat, pe un drum de țară, cu peisaje ce te poartă în vis. Nu o dată însă, din păcate, mă văd nevoit a scrie altceva decît ceea ce mi-ar plăcea: un comentariu pe o temă mai puțin interesantă decît alta pe care o amîn, un articol în locul unor versuri sau note de jurnal etc. Și amînările acestea care mă întristează devoră clipele unice în care aș fi putut așterne acele texte unice, bune-rele cum mi-ar fi ieșit. Ele îmi par aidoma unor prunci ucși înainte de-a se naște. Un sacrificiu al unei activități care nu depinde exclusiv de cel ce-o practică, angrenată inevitabil într-un malaxor publicistic.

Altminteri cum decurge una din zilele mele curente? Dis-de-dimineață fac o plimbare cu unul din cîinii noștri pentru a mă "deștepta" pe deplin, a mă integra în lume. Urmează partea cea mai importantă, închinată scris-cititului, pe care o lungesc pînă la ora 3 sau chiar 4, cînd ies într-o nouă plimbare cu cîinele. Prînzul îl iau după ora 5, înghesuind (n-am încotro) cina (pe la 7 jumătate), după care urmăresc știrile la tv., cu o atenție ce soției mele i se pare excesivă: "De ce-ți pierzi timpul cu nimicurile astea?". Iată de ce: mai întîi pentru că viața mea e în prezent atît de izolată, etanșă pot spune în această izolare, încît am nevoie de o supapă. Societatea de pe micul ecran e, după cum au mers lucrurile, cea care mi-a fost sortită. Cu meschinăriile, duplicitățile, vulgaritățile, adulările, aroganțele, trivialitățile ei, o lume totuși inofensivă în caracterul ei virtual, cum un animal agresiv după gratiile unei grădini zoologice. N-am încotro: "socializez" (e un cuvînt la modă) cu universul real-imaginar de "pe sticlă". Apoi pentru că în copilărie (chiar înainte de-a deveni școlar) am făcut (nu-mi explic cum) o pasiune pentru istorie. Ca licean, mă legănam în satisfacția că am citit mai multe cărți de istorie decît bunul meu profesor la această disciplină, pe care-l stimam totuși pentru cunoștințele sale și pentru distincția sa intelectuală. Voiam să devin istoric. Neîntîmplîndu-se aceasta, am rămas cu un interes mărit pentru evenimentul politic, adică

pentru istoria în curs. Ca și cum nu te-ai mulțumi să cumperi un preparat, ci te-ai grăbi să te duci la fabrica unde ia naștere și să asisti la toate fazele procesului său de producție. Spre a-mi risipi dezamăgirea de atîtea ori încercată în fața emisiunilor tv., la culcare mai citesc cîte o carte despre care nu mă pregătesc să scriu, așa pentru inima mea...

Dar n-aș vrea să ne despărțim luna aceasta fără să vă fac o mărturisire care e posibil să vă surprindă. Scrisul critic a început să mă obosească. După aproape cinci decenii de cronică literară neîntreruptă, încerc senzația unui preaplin. Nu știu dacă vreun critic român a avut o mai îndelungată prezență în calitate de cronicar. Sînt aidoma unui vas umplut cu un lichid care stă să se reverse de pe buza sa. Nu exclud cîteva elemente de conjunctură culturală: cărțile interesante adesea nu le pot procura lesne, în circumstanțele prezentei erupții editoriale cu care librăriile nu izbutesc a ține pasul, în schimb mă văd inundat cu (prea) multe volume mediocre și mai prejos de atît (cred că vă dați seama și dvs. că numărul unor asemenea tipărituri a crescut alarmant, întunecînd orizontul!). Dar mai cu seamă e altceva: vîrsta. Barbu Cioculescu mi-a relatat nu o dată ceea ce îi spunea un confrate mult apreciat de ambii, care ne-a părăsit nu cu mult timp în urmă, Alexandru George: "Vreau de-acum încolo să scriu despre un singur autor, care sînt eu însumi". După cum am arătat în repetate rînduri, prima mea chemare pe tărîmul scrisului a fost cea poeticească, sub semnul căreia am și debutat, inclusiv editorial. Să rămîină oare și ultima? N-am încetat a o sluji pînă azi. I s-au asociat, precum modalități ale căutării de sine, jurnalul și aforismele. Mă străduiesc a-mi îndrepta acum puterile ce mi-au mai rămas pe un atare făgaș, regretabil întrerupt mereu, aidoma unei șosele în reparații, de necesitatea de-a oferi texte pentru care de-atîtea ori nu mai am elanul de altădată. Elan care presupun că s-a transferat în eșalonul unor exegeți tineri și dotați pe care-i prețuiesc, nu totdeauna învederînd însă și, pentru a mă rosti ponderat, un simț al realității. Veți fi eventual curios să știți ce am în vedere: pămînt în primul rînd atitudinea deconcertant îngăduitoare a unora dintre ei față de comunism, din pricina căruia multe și mult am pătimit noi, cei ce-am avut nenorocul de-a trăi sub durata lui. Oare cum se explică/se justifică această slăbiciune? Ce i-a apucat? Bătrînețea sumbră a unui Popescu-Dumnezeu se simte desigur mîngîiată. O probă în plus că nu în toate cazurile cultura livrescă se conjugă cu cea morală. Vom mai vedea.

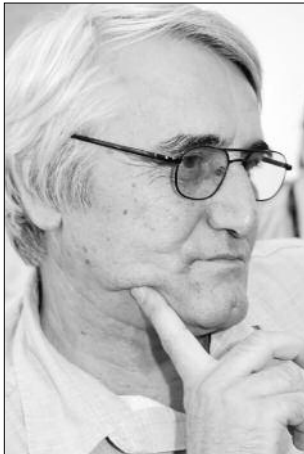
Nu o dată însă, din păcate, mă văd nevoit a scrie altceva decît ceea ce mi-ar plăcea: un comentariu pe o temă mai puțin interesantă decît alta pe care o amîn, un articol în locul unor versuri sau note de jurnal etc.

Semnal

Debut Marius Lăzărescu

AL. CISTELECAN: „Nu mă doare nimic doar lipsesc” e un debut întîrziat pe nedrept – și asta se vede din maturitatea scriiturii, din siguranța tăieturilor de cotidian și din inteligența procesării lor imaginative. Căci Marius Lăzărescu nu-i dintre biografiștii care doar consemnează, ci dintre cei care folosesc pragul notației realiste pentru un salt în intensitatea imaginativă, în devianța fantezistă. Ce-i drept, și el se teme să fie prea "serios", taie gravitățile și o întoarce mereu spre o linie de frivolitate, tratîndu-se (și tratînd totul) cu ironie salvatoare. Ironia lui e, însă, un conservant: de tandrețe, de melancolie, ba chiar și de ceva focosenii senzuale pe jumătate jucăușe, pe jumătate sentimentale. Un ușor teribilism de paradă, un vag histrionism de fațadă, tentații ludice și sarcastice sunt, însă, doar paravane pentru o melancolie cu fond existențial. »

Cronica întârziată

DESPRE POEZIA TÂNĂRĂ

Chiar dacă porțile editoriale s-au îngustat în ultimul timp din diverse pricini (cenzura economică, în primul rând), tinerii poeți reușesc să debuteze, dacă nu cu volume individuale, prin antologii de grup. Cea mai substanțială antologie a apărut în deceniul trecut, datorită diligenței lui Marin Mincu – animator al noii literaturi până în ceasul morții -, intitulată tranșant *Generația 2000* (Ed. Pontica, 2004). Conducându-se după principiul legitimării generației („legitimarea și omologarea noului discurs al Generației 2000”), criticul formator selectează și câțiva poeți care au debutat editorial în ultimul deceniu al mileniului al doilea (altfel spus, nouăzeciști) precum: Dumitru Crudu, Adela Greceanu, Iulian Frunțașu, Mihail Vakulovski, Sorin Gherguț ș.a. În schimb, ultima antologie de poezie tânără apărută recent la Editura Tracus Arte, *Juventus 2013*, cuprinde strict numai ucenici formați în mileniul al treilea. Culegerea antologică este rezultatul unui concurs național și, se specifică în subtitlu (*Antologia Concursului Național Studențesc de Poezie*), cei mai mulți dintre poeții selectați sunt studenți, dar li se alătură și masteranzi, doctoranzi sau chiar proaspeți doctori în filologie.

Cum transpare din texte și opinii teoretice, generația la care se raportează, în registrul critic al delimitării, tinerii poeți ai mileniului al treilea este, desigur, cea optzecistă. Desolidarizarea radicală de înaintași imediați nu înseamnă, însă – în spiritul inerentei conlucrări dintre tradiție și inovație -, repudierea câștigurilor estetice, tematice și stilistice ale optzecismului. De la autobiografism și prozaim voluntar în reflectarea cotidianului, livresc și intertextualitate și până la „patosul sarcastic și ironic”, „comedia literaturii” sau „criticismul teatral și histrionic”, în termenii lui Radu G. Țeposu, monografistul generației. Referindu-ne doar la aceste ultime generații ale contemporaneității (optzecistă, douămiistă) – aflate în conflict, uneori mocnit, alteori manifest -, trebuie remarcat că cei mai mulți dintre exponenții lor s-au format în climatul de emulație al cenaclurilor studențești. Active și de anvergură fiind, înainte de '89, *Echinox* din Cluj, *Alma mater* din Iași, *Pavel Dan* din Timișoara și *Cenaclul de Lumi* din București girat de actualul președinte al Uniunii Scriitorilor din România, Nicolae Manolescu. Dintre cenaclurile actuale mai cunoscute și dinamice sunt *Euridice* (care pare să fi dispărut după moartea promotorului, Marin Mincu) sau *Litere* din București și cele din centrele universitare cu tradiție filologică: Cluj, Iași, Timișoara, Craiova, Brașov, Constanța, Sibiu, Pitești etc.

Voi încerca să schițez, în acest context, un fel de portret-robot al poetului douămiist, pe temeiul manuscriselor citite în cadrul acestui concurs; și

nu numai. Aș începe printr-o trăsătură preluată, paradoxal, din poezia optzecistă: citadinismul structural. Poetul mileniului trei se manifestă îndeobște ca un citadin, fascinat sau, dimpotrivă, respins de cotidianul banal, decupând aieva din realitatea imediată “secvențe” sau „felii de viață”, “fragmente” din periplusul stradal sau „scene domestice”. Dar aceste decupaje, o dată contrase în lumea sa interioară, își pierd conturul real, se dizolvă în magma trăirilor de profunzime. În fapt, poetul resimte cotidianul citadin ca pe o agresiune fatală asupra spiritului și se refugiază, cu oarecare regret marcat prin autoironie, în universul său intim; sau al domesticității care anulează obsesiile infernale. El relativizează elementele realului cu ajutorul ironiei și al predispoziției ludice. Iar confesiunea lirică nu e defel subiectiv-intimistă, întrucât este controlată de luciditatea autarhică, imprimându-i o turnură reflexivă. Exponent al generației internetului și a supermarket-urilor, douămiistul se vedește un frondor veritabil, mai ales la nivelul limbajului colocvial, pigmentat cu anglicanisme. Mai mult decât atât, realizează un melanj retoric între planul scriptural și cotidian, alterând cu bună știință puritatea discursului. Relativizând valoarea lirismului, el relatează la modul pseudo-epic despre starea de poezie din fața calculatorului, creându-și un dublu poetic în registrul parodiei. Dincolo de atari proiecții ale eului satsit deopotrivă de real și de imaginar, cu prelungiri retorico-tematice din poezia optzecistă, lirica douămiistă evită, cât se poate, riscul mimetismului printr-un surplus de insurgență și poză ironică sau înclinație antimetafizică. Expresia familiară și cruzimea autopersiflantă se adecvează acestei atitudini particulare.

Poezia mileniului trei este, funciarmente, anti-convențională și neo-suprarealistă la nivelul imaginarului. Tensiunea poetică e nutrită din înscenări carnavalești și situații absurde, în registrul unei verbalizări necontrolate. Un amestec insolit de cotidian și spiritual, de ambient familiar și climat intelectual creează impresia de conviețuire osmotică a concretului cu abstractul. Uzând, uneori excesiv, de dicteul automat, poetul douămiist se vedește un suprarealist întârziat, școlit în poetica lui Gellu Naum, și profesează același gen de anti-retorică ce preconizează destructurarea limbajului poetic prin aglutinări de elemente contrarii, ilogisme, asociații lexicale stridente, deturmări de sens etc. Din perspectiva tânărului poet, absurdul din existență produce absurditatea comunicării poetice. Sau, altfel spus, absurdul existențial determină ilogismul și dezarticularea discursului. Dar prioritară este predispoziția ludică. Și reconstituirea pseudo-epică, irizată de ironie, a climatului intim proiectat pe fundalul scenelor

urbane ori al vieții familiale. Simțindu-se agresat de prezentul deusolant al unei societăți bazată pe indiferență și înstrăinare, într-un gen de socializare a lirismului, poetul conturează un univers închis, al camerei obscure, aproape carceral, cu fereastra spre real obturată. Războiul sau moartea și culpa reală/imaginară, ca motive predilecte, figurează înclinația către păcat și autodistrugere într-o lume-mansardă a cărei relație cu cerul este exclusă. Pare că un eu poetic al inocenței și-a aplicat teatral pe față o mască a maturității decepționate. Întrucât aspirația spre puritate este anulată, de obicei, de atmosfera apăsătoare, sumbră, în timbru bacovian, dintr-o realitate derizorie, maculată, marcată de vina ancestrală. Expresia tăioasă, proiecția impudică în text a stărilor interioare tenebroase sunt, pe alocuri, atributele unor versuri a căror țință estetică e greu de precizat. De cele mai multe ori, poetul evadează din drama cotidiană prin apelul la vise compensatoare, netezind afectiv asprimea realului. Onirismul constituie una dintre opțiunile sale firești în planul construcției poetice. În acest fel poezia ingenuității poate să coabiteze cu erotismul, în cadre imagistice de reverie ori impregnate de senzualitate. Și, peste toate, poetul prezentului mileniu întreține aspirația tutelară spre autenticitate.

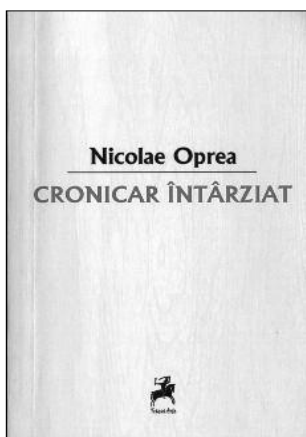
Sunt, toate acestea, câteva din trăsăturile recognoscibile și în grupajele poetice din cadrul antologiei *Juventus 2013*. Mai cu seamă în creația celor premiați: Christian Bistriceanu, Maria Patricia Birtocea, Delia Grosu, Liviu Dascălu, Lavinia Nechifor și Carmen Ștefania Luca. Nu sunt, în genere, adeptul concursurilor literare, considerând că literatura nu se întemeiază defel pe clasamente infailibile. De aceea cred că nu doar poeții distinși cu premii, ci și ceilalți selectați pentru antologie își vor pune amprenta pe literatura/poezia viitorului. Începând cu tinerii care au debutat deja în volum (Alexandru Mărchidan, Victor Constantin Măruțoiu) și încheind cu grupul următorilor din „clasament”: Rareș Fogas Panaitescu, Liviu Chifane, Adriana Mirela Bălan, Elena Gabriela Lazăra, Geanina Gheorghiu, Elena Stan, Estera Stanciuc, Mădălina Grosu, Gheorghe Marian Neguțu, Ionuț Alupoae și Sorin Radu.

*

Nota bene. Reuniunea Națională a Cenaclurilor Literare Studențești, aflată deja la a VIII-a ediție, s-a desfășurat în 15-16 noiembrie tot la Pitești, sub patronajul Casei de Cultură a Studenților de aici (director: Daniel Ionescu). În cadrul celor două serate de colocvii și recitaluri poetice, au participat ca invitați moderatorii - în afara celor din juriul concursului de poezie -, poeții și esești piteșteni Mircea Bărsilă și Magda Grigore, istoricul literar și publicistul Mihai Barbu de la Petroșani și moderatorul amabil din umbră, Ion Dobre, dintre organizatori. Dezbaterile dezinhibante și textele alese citite ne asigură că mișcarea poeziei spre viitor își urmează cursul normal, în ciuda crizei generale prin care trece societatea românească. Ar mai fi de reținut *juriul* truditor asupra celor peste o sută de manuscrise care, dintr-o scăpare editorială, nu este menționat în antologie: Nicolae Oprea (președinte juriu) și Dumitru Augustin Doman – din partea Filialei Pitești a Uniunii Scriitorilor din România, Ioan Cristescu și Cosmin Perța – din partea Editurii Tracus Arte din București și, nu în ultimul rând, prozatorul Cristian Meleşteu, inițiatorul acestui proiect de-acum opt ani, actualmente director în Ministerul Tineretului și Sportului.

Nicolae Oprea

Poezia mileniului trei este, funciarmente, anti-convențională și neo-suprarealistă la nivelul imaginarului. Tensiunea poetică e nutrită din înscenări carnavalești și situații absurde, în registrul unei verbalizări necontrolate. Un amestec insolit de cotidian și spiritual, de ambient familiar și climat intelectual creează impresia de conviețuire osmotică a concretului cu abstractul.

Cronica întârziată

În 22 noiembrie 2013, în a treia zi a Târgului „Gaudeamus - carte de învățătură” de la ROMEXPO, la standul Editurii bucureștene *Tracus Arte*, s-a lansat volumul criticului Nicolae Oprea – *Cronica întârziată – între generații* -, volum apărut cu o săptămână înainte. Volumul conține cronici „întârziate”, impuse de „ordinea preferențială, guvernând aieva succesiunea lecturilor” criticului, cronici apărute inițial în rubrica cu același titlu din revista *Argeș*, „cu prelungiri sporadice în alte reviste: *Vatra*, *Viața românească*, *Euphorion*, *Poesis*, *Ramuri*”. La această lansare au vorbit despre carte și autor criticul clujean Ion Pop, poetul Mircea Bărsilă și redactorul de carte Cosmin Perța.

Privitor la structura volumului, Nicolae Oprea notează în *Pretext*: „Fragmentele critic reunite în acest volum au fost aranjate în ordinea cronologică a vârstei scriitorilor vizați (cu rare excepții, motivate de dinamica generaționistă) în trei segmente diferențiate tacit: șazeciști, optzeciști și nouăzeciști. În segmentul consacrat generației '80 – cel mai extins, firește, venind din partea unui cronicar crescut în spiritul optzecismului postmodernist -, am preferat ordinea strict alfabetică. Secțiunea a doua cuprinde evocări-profiluri ale unor scriitori trecuți în neființă, mulți înainte de vreme, care mi-au fost profesori sau prieteni (ori, pur și simplu, modele îndepărtate) și care, fatalmente, și-au încheiat destinul literar”. (DAD)

Cum a rămas poezia de căruță

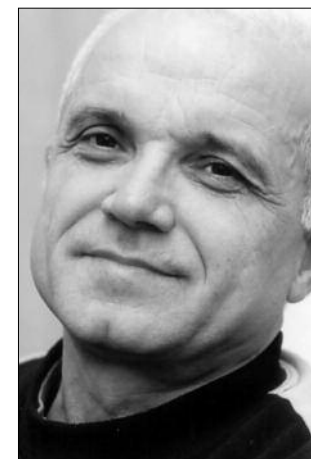
Făceam caz luna trecută, aici, de izgonirea poeziei și de întoarcerea ei pe furiș, voi continua. Că ne-a rămas poezia de căruță... (DEX: A rămâne de căruță = a pierde o ocazie; a rămâne în urmă).

Scăpați de comunism și de cenzura statului, mai liberi decât ne puteam imagina, ce am observat, privind mai atenți în Franța (ca frați de limbă romanică; țară în care au emigrat atâția poeți români, să se rateze): că domeniul „literatură” nu mai cuprinde poezia, ci numai proza! Îl citeam de curând pe N. Preliceanu (care e mai mereu plecat în Franța și știe de la fața locului care e situația) în revista *Acolada* 7-8 / 2013: *Azi prin literatură se înțelege proza, numai și numai proza, iar prin proză aproape numai și numai romanul. Novel, asta e obsesia, câtă mai e, a lumii de azi. Și poetul român francofon continuă, dând exemplul unei emisiuni de impact pe postul de televiziune France 2 (poate fi urmărită și pe TV 5 Monde), de prezentare a cărților noi: Niciodată, în cei câțiva ani de când am descoperit eu această emisiune nu a fost prezentată o carte de poezie, dar absolut niciodată. Deci, într-o emisiune ignorată, ca și cealaltă de altfel, cea de limbă, plasată de obicei mai devreme, ea însăși, această emisiune ignorată, ignoră la rândul ei o parte a literaturii, și anume poezia. Și Franța e o țară pentru care cultura pare a mai însemna ceva. Sau excepția culturală tocmai asta să însemne: că e ceva de neglijat, pe care-l mai păstrăm, ca pe o relicvă, ca pe un semn funerar pe un mormânt, ca pe o placă memorială? Nu întâmplător insist pe Franța: s-a tot făcut caz de un citat din Maurice Nadeau (dispărut la 102 ani, în 2011, critic literar, a scris despre istoria suprarrealismului; a fost editor de carte, descoperind și publicând operele unor scriitori de renume, fondator al celebrei reviste *La Quinzaine littéraire*) – auziți: „Poezia pare să fi rămas apanajul lumii a treia”. Teribil. Poezia a fost izgonită din Occident și a rămas apanajul țărilor din fostul lagăr comunist, confundate cu lumea a treia? Cu adevărat, poezia contează și azi în țările vecine nouă, în orice caz – măcar cât contează ea în România? Vom călca mâine-poimâine pe urmele Franței, unde ai impresia că poezia a devenit floare la ureche? Sigur, avem și noi, cei din „lumea a treia”, mari probleme cu cititorii și distribuția cărții de poezie și a revistelor literare (chiar dacă facem parte din Uniunea Europeană; nu e deloc un avantaj pentru limba română; mentalitatea globalistă ne va îngropa de vii; degeaba am intrat în imperiul Internetului, unde distribuția are alt sens, în situația în care librăriile refuză să le pună la tarabă, fiind nevandabile), avem tot mai presant sentimentul zădărniciei când publicăm, că nu ne mai citesc nici prietenii, dar mite cititorii*

dezinteresați sau criticii de poezie care au mai rămas pe baricadă. Încotro? De ce gradul de comunicare s-a micșorat an de an, dacă nu cumva s-a pierdut, între poet și receptor? Poezia (cu maximum posibil de semnificații inclusiv tensionată) e un mijloc extraordinar de comunicare... Alexandru Mușina propunea să se înființeze „Case ale literaturii” (eventual pe lângă bibliotecile județene), deschise zi de zi, cu doi-trei angajați care să aibă în atribuții organizarea de lecturi publice, recitaluri, întâlniri cu scriitorii, toate plătite, să se mai dea o șansă comunicării. Într-un fel sau altul, există astfel de inițiative, în alt gen de organizare – dar ele n-au atras public „larg” și au depins de conjunctură. Mă întreb: lipsa de audiență avizată ar putea fi trecută cu vederea dacă poetul ar citi din poeziile lui la sfârșitul unei slujbe duminicale, în biserică, după ce-și ține preotul cuvântul? Că poezia încarcă omul cu energie spirituală... Oare va veni vremea când vom simți cu toții, totuși, natural, nevoia să ne descărcăm de poezie, ca de o descărcare de sarcini? Ar fi o pierdere incomensurabilă pentru limba și literatura română, sper să nu apuc asemenea vreme... Serios, nu pot să cred că se va întrerupe continuitatea scrierii poeziei în limba română, creația literară e înscrisă în ADN, sunt convins – cărțile sunt obiecte artistice (obiecte identitare, care dau de gol realitatea interioară a autorului; sunt fabricate din emoții și sentimente, din subtile senzații și trăiri; poetul „cristalizează” emoțiile, realul și limbajul, conform teoreticienilor), produse originale sau nu. Poetul e un „aparat de recepție” al realului, al lumii senzoriale, emoționale și culturale în același timp, sublinia Ezra Pound. De ce să izgonești poezia, când ea vine de la sine, receptată natural? Când poezia te echilibrează electromagnetic. Practica poetică ar putea da un sens vieții pe această lume.

La nivel personal, izgonirea poeziei (de câte ori am intrat în criză existențială și am hotărât să nu mai scriu) n-a făcut decât să-mi provoace milă de mine însumi, poezia întorcându-se pe furiș la masa de scris. Am luat seama că amăgirea cu creația literară m-a ținut în viață – dacă nu scriu pentru sertar (și nu citesc; fiindcă la mine simțul cititului e mai dezvoltat decât simțul scrisului), trăiesc de pomană, nimic altceva nu mă poate motiva. Sunt din fire sinucigaș, după șapte tentative de sinucidere (la 23 de ani, considerându-mă un ratat incurabil), am scăpat de obsesia sinuciderii după ce mi-am definitivat prima carte de versuri (am dactilografiat-o și am trimis-o la un concurs editorial de debut, în 1974; n-am fost băgat în seamă, dar speranța că voi fi publicat într-o zi, m-a ținut pe picioare, la masa de scris, am definitivat 12 volume de versuri, a

trebuit să aștept șase ani să se învețe criticii din juriile acestor concursuri editoriale cu „noua poezie”, care avea să poarte numele de optzecistă). Mai apoi, la 50 de ani, în anul 2000, s-a repetat obsesia sinuciderii, a durat șapte ani (fără să mai am, de această dată, ca la 23 de ani, inițiativa tentativelor de sinucidere, am așteptat un semn „de Sus”, sau „de Jos”, care să-mi spună cum anume să pun în practică „plecarea”; trăind într-o lume a semnelor, unele percepute, altele nu; de exemplu, mi-am luat adio de la poezia română cu volumul intitulat „La plecare”, am scris autografe de adio, eram ferm convins că sunt ultimele; n-a fost să fie). E ciclică și presiunea astrelor, născut pe granița dintre Vărsător și Pești, pe 19 februarie 1950, dimineața (de anul viitor aștept să o iau de la capăt cu obsesia sinuciderii, după șapte ani de relativitate). La 50 de ani tot masa de scris m-a salvat, zilnic amăgindu-mă „că așa mi-a fost scris”, așteptând de pe o zi pe alta să crăp de supărare, că am eșuat pe această planetă... Altfel, dacă n-aș scrie și n-aș citi, eu n-aș avea idee ce să fac mai departe cu mine însumi. Scriind, mă iluzionez că mă echilibrez (inclusiv psihic), de pe o zi pe alta. Pe de altă parte, coborârea în subconștient are legătură, de la vârstă, cu coborârea în infern – din acest motiv nu o dată, intrat în impas existențial, izgonesc poezia, dând vina pe ea pentru tot ce mi se întâmplă. Norocul meu că ea, poezia (fie și în mod experimental), se întoarce pe furiș și mă scoate din impas. Cea mai enervantă situație e legată de repetiție – într-o viață, am tot ars etape la masa de scris (fiecare volum de versuri al meu e o altă treaptă; se vede cel mai bine asta în antologia mea de versuri), am stricat astfel ani întregi de creație, așteptând să găsesc o nouă „formulă”, o nouă formă poetică, nu știu cum să-i spun, „un nou mod de a aborda relația cu textul (cu fiecare cuvânt și cu limbajul român) și cu o realitate a mea”. Că poezia ar putea da de gol mai degrabă „neantul din interior” decât „cantitatea de necunoscut din sufletul universal” (Arthur Rimbaud)? Poezia – această gândire de dincolo de rațiune (cel puțin pentru mine poezia exprimă existențial irațional). Din păcate, am observat că nu sunt luat în serios nici acum, după ce am publicat 14 volume de versuri originale. N-am critici care să mă susțină pe de-a-ntregul (la mine fragmentarismul funcționează și la nivel de receptare critică). Mai rău, în 2013 m-am trezit contestat de o nulitate morală critică: anume, că sunt supraevaluat, mediocritatea fiind o trăsătură a postmodernității. Sau am fost acuzat, la o premiere, că transmit prin versul meu energie negativă! Închei: n-ar fi momentul să izgonesc pentru totdeauna din viața mea poezia-întoarsă-pe-furiș, să nu mai generez acel „câmp esențial de forțe”, care deranjează?

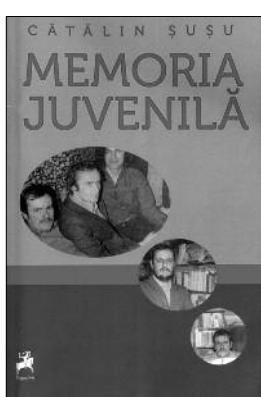
La nivel personal, izgonirea poeziei (de câte ori am intrat în criză existențială și am hotărât să nu mai scriu) n-a făcut decât să-mi provoace milă de mine însumi, poezia întorcându-se pe furiș la masa de scris.

Liviu Ioan Stoiciu

Carte nouă

Cătălin Șușu – Memoria juvenilă (întâmplări din vechiul regim) (Tracus Arte, 2013)

Scriitorul Cătălin Șușu este aidoma omului cu același nume: un ardelean molcom, care le face pe toate temeinic, dar fără vreo grabă, de parcă ar avea de gând să trăiască două sute de ani. Autor al unei trilogii (*Apocalipsa după Augustin*) din care au apărut primele două volume, Cătălin Șușu scoate la lumină acum o serie de proze scurte concepute la sfârșitul anilor

'70 și scrise la începutul deceniului nouă. Nu vă ziceam eu ceva de răbdare și tutun ardelenesesc?! Povestirile acestea - cu acțiune, ca și-n romanele mai sus pomenite, în București, cu personaje studenți și tineri muncitori și intelectuali - pornesc fără prea lungi introduceri, unele fără nici un preambul. Se intră direct în atmosferă și se încheie totul în același mod, dar sunt pline de viață, de atmosfera vremii. Mai mult, Cătălin Șușu este un generos, nu știe ce e invidia și îi iubește pe scriitori, fiind un veritabil – cum să zic – autorofil, lucru rar în zilele noastre.

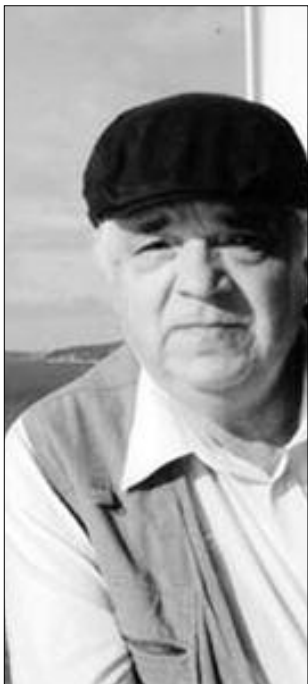
Ioan VasIU – Aruncând cu pietre după vânt (Editura EMMA, 2012)

Carte de poezii frumoase, în sensul comun al cuvântului, poezii scrise în spiritul liricii interbelice. Poezia care dă titlul volumului este și arta poetică a lui Ioan VasIU: „Dătător de viață și rod/am fost însetatelor câmpii/și-n fiecare dimineață/soarele-și spăla obrazii/în oglinda-mi tremurândă/pruncii desculți/îmi furau pietrele/crezând că-s mărgelile/și aruncam cu ele/după vântul buimac/ce-mi tulbura somnul/fără odihnă mășăluim/de la un capăt la altul/al anotimpului./mie mi se cuvîn/toate cântecelele voastre/spunea râul/înainte de a-l înghiți/Marea”. Cum spuneam, poezia e frumoasă, cantabilă, nostalgică după copilărie, poezie de citit/recitat cu voce tare: „Mă plânge pădurea, mă plânge duios/cu fiece frunză căzută pe jos./și vin căprioare la țarm de izvor/cu ochii-nsetați de senin și de dor/și cade amurgul – greu clopot de jar -/deasupra pădurii cu gust de stejar...” Ioan VasIU, în căutarea unei linii lirice proprii, rămâne deocamdată un poet în descendența lui Bлага: „Privit cu ochii florilor/cerul pare o infinită fântână/și poate de aceea/copiilor când li se face sete/și înalță brațele/către soare...” (DAD)

Florin Costinescu

Alunecare-i totul

Alunecare-i totul, chiar și tu,
fantasmă-trup, și vis, și nălucire,
privirea mea, flămândă, te-ncepu,
iar gândul te numi Desăvârșire.

Rămâi așa, și-am spus, tablou-i viu,
rămâi măcar o veșnicie, două,
dar ruga mea pierdută fu-n pustiu,
căci tu te-ai prefăcut, jucându-te, în rouă...

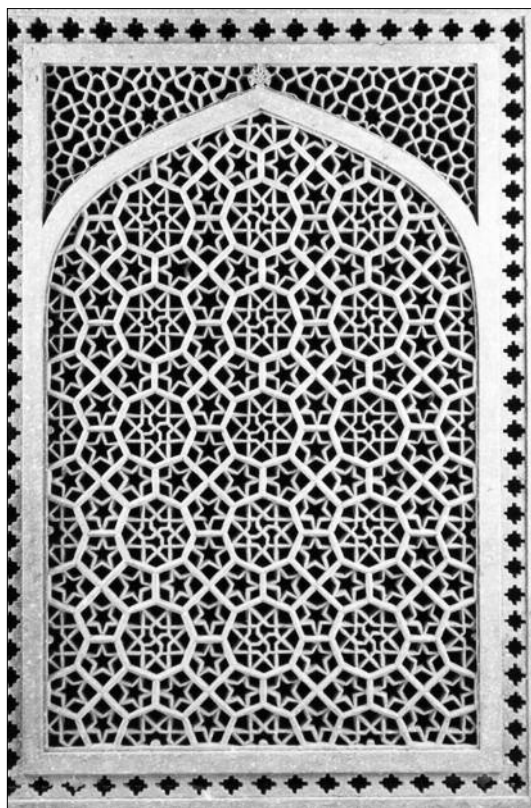
Dar nici astfel, o, nu, nu te-am pierdut
definitiv, sub năvălirea ceții,
căci tu din cristalinel bob ai renăscut,
ca rază nesupusă-a dimineții...

Ca pradă-a ei, străpuns, încă te-astept,
ca pe o veste pururi amănată,
port de la tine, scump trofeu, în piept
această rană binecuvântată...!

Sufletul fluviului

În preajmă, sufletul fluviului,
palpitând,
sufletul fluviului, împărțind egal
pe maluri, daruri ierbii și mărăcinilor,
tufelor cu fructe otrăvitoare și arbuștilor
cu frunze mustoase, mici boabe de rouă;
bucurați-vă, parcă spunea, și nu vă învrăbiți,
aceasta-i doar apa,
ci restul în voi căutați-l,
malul al vostru-i și voi, toate,
ale lui sunteți.

L-am văzut ieșind din adâncul apelor,
era tânăr și neincoronat,
puțin adus de spate,
mergea gânditor ca un profet...

Zona centrală

Zona centrală are mereu steagurile pregătite la
șold,
pentru a ataca frontal redutele orgolioaselor
sărbători,

mirese de ocazie pentru amatorii de fotografii
trucate.

Zona centrală se îmbracă numai de la firme
de prestigiu

își poartă cu mândrie tencuiala Armani și
franjurii Dior,

iar grădinile ei sunt decolteuri adânci de
verdeață provocatoare,

în care zburdă, veseli, piticii de gips ai
municipalității.

Distanță, zona centrală, nu întinde mâna
oricui,

purător de haine șifonate și bască second-
hand,

nu ridică paharul în cinstea vreunei umbre
căzute în dizgrație,

Doamne, ferește,
zâmbește scrâșnind după o grilă autoimpusă,
salută în schimb cu deplin respect plantele

ornamentale,
udate la ore fixe,

de la intrările înaltelor instituții,
calcă numai în biserici unde sfinții și-au

reînoit

de curând vopseaua arhaicelor veșminte,
în care oficiază prea fericiți patriarhi,

călătorește doar în mașini de ultimă generație,
o, nu-și deschide niciodată singură portiera,

iar servieta ei cu discursuri și acte oficiale
o urmează, importantă, în mâna

bodyguardului personal,
la o distanță savant măsurată

conform protocolului...

Zona centrală privește spectral, radiografiază
cu atenție

tot ce n-are aceeași grupă sanguină cu ea,
își face cu maximă regularitate vaccinările

prescrise de medicii
tuturor anotimpurilor; acceptă să acorde

interviuri
numai pentru prima pagină a ziarelor

însoțite de poze cu chipul ei îndelung
retușate...

Zona centrală semnează cu de la sine putere
în numele tuturor,

ridică cu entuziasm cupe de șampanie
și taie cu multa convingere

pamblici de inaugurare în uralele clipelor
unice...

Leția toamnei

Repet în gând lecția toamnei
pornind de la frunză,

Nu începe cu frunza,
îmi spune toamna,
ci cu propriul tău sânge,

Repet în gând lecția toamnei
pornind de la propriul meu sânge,

Nu începe cu sângele tău,
mă sfătuiește umbra subțire a copacului,
rarul luminii de-adevăr mai aproape-i,

Repet în gând lecția toamnei,
pornind de la rarul luminii...

și numai ce aud cum cerul se sparge
izbit de ora
amurgului...

Privește

Privește de pe acest promontoriu,
înclinat de greutatea tot mai flămândă a
noptilor,

din care au zburat, spre a se salva, stelele,
în care au citit, cândva, mari epopei

poezii primelor vârste,
privește cum lumea se surpă,

bulgare cu bulgăre,
statuie cu statuie,

amforă cu amforă,
de-abia se mai ține

într-un fir de poem
anonim...

Jumătate smuls

din trupul poetului
i se văd, sângerând, rădăcinile;

tras ca pe roată
într-un tragic balans

fără să-și strige durerea,

firul acesta fără nume,
salvator,

își adună puterile,

Rezistă în numele clipei,
al ființei,

în numele gândului...

Clipa și gândul i-au semnat nașterea
din care a izbucnit – flacăra – ,

menirea-i ultimă...

Ușor de recunoscut

Ușor de recunoscut este cel ce caută ceva ce-
a pierdut,

cu buzunarele memoriei întoarse pe dos
atârnând în bătaia vântului,

el merge cu pași mici și cu ochii ațintiți în
pământ

fulgerând cu privirile propriile-i urme
mușcate, cu foamea cunoscută, de anotimpuri.

În jurul lui gândul îi zumzăie, ca o albină
nevăzută,

implorând Divinitatea, doar aceasta i-ar putea
spune:

“Aici este ceea ce cauți, oprește-te și ascultă,
orice lucru pierdut încă palpită,

cu vocea lui îndepărtată strigă spre tine,
cu cât durerea și-o simte, după pașii tăi spre
neunde”;

Ușor de recunoscut este cel ce caută ceva ce-
a pierdut,

din când în când, își culege cu grijă privirile
de pe pământ

și le trimite, salve întrebătoare, spre cer;
vor căuta, mai departe, acolo, printre nori, se
vor bate

cu tunetele și fulgerele înaltului, se vor
strecura

printre multimea de suflete plutind
pe mările albastre ale Liniștii Definitive

și vor întreba în dreapta și-n stânga...

În rarele-i clipele de odihnă,
cel ce caută ceea ce a pierdut se trezește-
ntrebând:

Ce-ați găsit, voi priviri ale mele?
Ce-ați găsit?

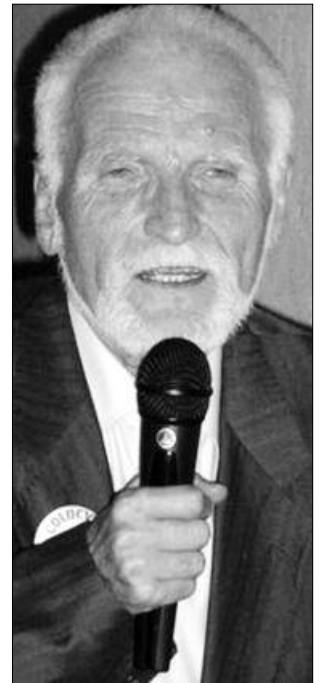
Niciodată nu-i singur acesta; e lung șirul
celor ce caută,

un adevărat convoi neșfârșit de căutători
urcă și coboară versanții înșelători al Iluzei.

I-am văzut ieri. I-am văzut azi. Pierzându-se
unii în alții...

Și chiar în această clipă, scriind aceste
rânduri...

Penultimele

Melc (I) (revenire)

Cît timp mi-a trebuit s-ajung la tine!
Și-abia am reușit la ușa ta să sun
și tu mă iei în palmă, cobori pe scări vrăjmașe
și mă-nvelești în coajă de-ârțar și de alun.

Dar tu nu vezi, iubito, că-i noapte și zăpada
a năpădit pădurea și-a îngropat și casa,
iar undeva – departe? aproape? – de-aș ști
unde!
o Doamnă de elită și-ascute, tandră, coasa?!

Și tu nu simți, iubito, cît e de aspru gerul,
cum vorbele îngheață, pe guri, ca promoroaca,
iar undeva –departe? aproape? – de-aș ști
unde!
o pasăre a nopții bate-ntr-o dungă toaca?

Ia-mă la piept, iubito, ascunde-mă sub inuri,
descintă-mi de lingoare și de sperietură –
Au tu n-auzi – departe? aproape? - de-aș ști
unde!
de moarte cum menește o scârbavnică gură?

Ia-mă la piept, iubito! Îmbracă-mă-n săruturi
și leagă-mă cu brîuri și cu otgoane, strîns!
Tu nu auzi – departe? aproape? – de-aș ști
unde!
plătite bocitoare cum s-au și pus pe plîns?

Ia-mă la piept, iubito! Dă-mi de la tine suflul
și mă îmbălsămează în cinepă topită!
Tu nu știi că – departe? aproape? – de-aș ști
unde!
ni s-a menit de-a pururi a nu cădea-n ispită?!

Ia-mă la piept, iubito! Dă-mi de la tine vocea
și fă-mă să-mi cînt cîntul, sub magica-ți
baghetă!
Doar tu știi cum – departe? aproape? – spune-
mi unde!
își susură izvorul iubirea lui secretă.

Tu nici nu știi...

Tu nici nu știi ce bine-i dimineața
în podul palmei să citești scrisori.
Ce lungă-i noaptea și ce scurtă-i viața –
ca o alunecare de schiori.

Unii se-avîntă dintr-un vîrf de munte
și fac, prin hăuri, slalom uriaș.
Alții își scriu, cu looping-uri mărunte,
numele, pe-un versant sinucigaș.

Tu nici nu știi ce bine-i! Cum te-absoarbe
căderea-n gol, ca un celest delir.
Se luminează spațiile oarbe,
se-ntunecă lumina la nadir.

Abia ai timp ca să mai vezi, în spate,
cum vine peste tine avalanșa –
un zid de densă irealitate.
Mereu tot pierzi, mereu îți forțezi șansa
și vrei, cu tine, să îți iei revanșa.

Te-amușină, pe sub zăpadă, cîinii,
te scot la suprafață salvamonții,
sfaturi îți dau, mult înțelepți, bătrînii,
dar tu, abia scăpat din gheara morții,
același gînd de transcendență-l ronțai...

Tu nici nu știi ca să citești în palmă
iubirea înflorită ca o spaimă.

Linia fierbinte

Sînt abonat la linia fierbinte,
mereu cad în ispita gurii tale!
Cînd tace, e un semn că iar mă minte
și cînd vorbește, deslușesc semnale

de-alarmă. Atunci, brusc, îți închid gura
cu gura mea bolnavă de delicii.
Crește în noi, de ger, temperatura,
sîinii-și boltesc, sub palma mea, aricii,

coapsa și se cabrează ca o coardă
de viță veche. Și-ți sorb asprii struguri.
Focuri pe culmi au început să ardă
trupurile noastre - înstelate ruguri.

De mă scufund în apele letale
și tu în ele ochii-nchiși scufunzi-i!
Îngemănați pe o lactee cale,
ochii mei văd prin ochii tăi, rotunzii.

Și plapumi moi mă acuprind în puful
zburătăcit sălbaticelor rațe.
Într-un târziu, orbecăiesc prin stuful
deltei ce se deschide în trei brațe...

Și gura mea prin gura ta sărută,
și trupul meu prin trupul tău renaște.
Cum aș putea, tu, cea necunoscută
să te absorb? Mereu să mă poți naște?

Melcă (II)

Iubirea mea și-a devenit povară?
Și eu credeam că-ți vine ca mînușă,
sau ca un nor, pe-un cer torid, de vară -
brățară de argint, nu grea cătușă.

M-am înascuns în tainica grădină,
vrînd ca să mă acund de mine însumi.
Erai înzăbreliată în lumină
și-mi alina, fără de lacrimi, plînsu-mi.

De-atunci, în mine, nu a mai fost noapte.
Nici ziuă n-a mai fost. Doar dimineață.
M-ai bandajat cu sfișieri de șoapte
și din otrăvuri mi-ai făcut dulceață.

Și, năvălit la rime și la ritmuri,
uitînd de toate, încrezînd în zodii,
te-am încrustat în arbori și în scripturi
și, amîndoi, am agrăit în dodii –

o limbă-n care înfloreau poemiile,
nu trebuia decît, alin, să-i scuturi –
Cumva, eram la începutul vremii
și ale-ndrăgostirii ne-nceputuri...

Ca prin miracol și-ai deschis lăcata
și m-ai cuprins în zăua gurii tale...
Iar deodată-mi spui: „Ajunge! Gata!
Nu-mi mai ritma cuvinte-osanale.

Vreau să mă-ntorc la mine-n închisoare.
Să fiu iar melcă. Să nu aflu ascunsul.
Știu că te doare. Însă ce nu doare
cînd te întrepătrunde nepătrunsul?!”

Fie. Dar ia-mi, de pe cuvinte, ceața,
oprește somnoroasele ei roți.
Și nu-mi mai spune:”Bună dimineața!”
Poți?!?”

Tu tot nu știi...

Tu nici nu știi cum e, în faptul serii,
să și se spună: “Bună dimineața!”
cum, ca-n suprema clipă-a Învierii,
toate își scot, din înveliș, dulceața...

Și nici nu știi cum e, în miez de noapte,
tot “Bună dimineața!” să îți spună
buzele moi, ca de cireșe coapte,
și de nesomn amirosind a lună.

Tu nici nu știi! E ziua nesfîrșită!
Pămîntu-și mișcă înspre norduri axa -
Nu mă mai duce, Doamnă, în ispită,
că limba morții și-a schimbat sintaxa...

E noapte albă, unde a fost ziuă,
ca un covor de nori se-ntinde gheața –
și mi-am prins rîndul la a morții piuă –
Tu nici nu știi ce bine-i dimineața...

Fără ochelari

Sărut ochii de spînz,
sărut gura de zadă
și fantasticul mînz
din a nopții zăpadă.

Sărut floarea de smîrc,
sărut geana de ceață
și lumina din sfîrc
luminînd altă viață.

Sărut mîna de ger
și sărut și călcîiul
ce scîncește, stingher,
că n-am fost eu întîiul.

Sărut nimbii celești
și sărut și sărutul
ca să știu că sfîrșești
unde e începutul.

Chinezorii

Vreau să te-aud. Să-mi spui ce-nseamnă *dor*.
Sînt un chinez ce-nvață a ta limbă.
Prin țări mereu ostile mă strecor
și graniți trec, cînd gîrzile se schimbă.

Am întregat savanții. Cică-i ceva ce doare.
Dar nu am nicio rană. Niciunde nu-s lovit.
Unii mi-au spus să caut în vechi dicționare,
sau să-mi ghicească-o oarbă, pe muchie de
cuțit...

Cînd vine dorul, cică, nici cîinii nu mai latră,
caili se amîngie, în tandru nechezat,
și-o piatră se cuprinde în brațe cu-altă piatră –
brăncușian sărutul într-una repetat.

Altcineva îmi spune că se topesc ghețarii,
că timpul se contrage-ntr-o unică secundă
și Dunărea se varsă-n Yan-Tze, nu-n Neagra
Mare,
și ploii fără de nouri Sahara o inundă.

Și cite alte cele! Mi-au zis și astronomii,
de soare sau de lună, c-ar fi doar o eclipsă
sau, cînd te-apuci să numeri, în creuzet, atomii
mereu îți iese unul în plus, și altul lipsă...

Dar să vedeți – minune! – ce mi se-ntîmplă
mie,
Nu-i vorba, că pereții mi-s plini doar de cai
verzi!

Prin casă levitează, fără de tors, o ie
și crește o pădure – unde să te tot pierzi...

Mai de demult o cioară, venind din
miazănoapte,
se desprindea din cerul plin de croncănituri
și-n cîrîieli ca niște catifelate șoapte
îmi aducea mesajul nesărutatei guri...

„Poate că ai – îmi spuse – un dor de înălțime?
Sau dorul de natură îți este dulce chin?
Sau te cam strîng pereții, în ritmuri și în rime
ce nu-și mai află rostul? Ori acel palid vin

pe care îl sorbirăm, își a pierdut buchetul?
Și cite alte cele poate să-nsemne *dor*!”

Unii își duc cu dîșii pe alt tărîm secretul –
Doar eu, prin țări ostile, să-l aflu, mă strecor...

(Din volumul cu același titlu, în curs de
apariție la editura AIUS Craiova)

**Tu nici nu știi!
E ziua
nesfîrșită!**

**Pămîntu-și
mișcă înspre
norduri axa -**

**Nu mă mai
duce, Doamnă,
în ispită,**

**că limba morții
și-a schimbat
sintaxa...**

“Ar trebui descoperită o nouă frumusețe”

Dialog Iolanda Malamen – NICOLAE COANDE

Nicolae Coande, într-un sat din Oltenia, Osica de Sus, s-au născut, la diferență de câțiva ani, doi poeți foarte buni.

Draga Iolanda Malamen, dacă m-ai fi întrebat asta – iar nu ai fi asertat, cum ai făcut-o – ți-aș fi răspuns: da, s-au născut, dar nu știu cât de bun este unul dintre ei. Despre Drăghici, mai vârstnic decât mine cu nouă ani, născut în iarna lui 1953, anul în care răposa de ger, guleai și votcă însuși Stalin, pot să spun și eu liniștit că este un poet adevărat. În ce mă privește, nu mai pot susține, fără să mă-ncrunt, același lucru. Mă pot obiectiva atunci când vine vorba de poezia lui Marian Drăghici, pot afirma, ca și o parte însemnată a criticii, că poetul, nedreptățit adesea, este unul dintre cei mai vitali și bine structurați pe care îi are poezia românească a ultimelor decenii. Însă despre poezia mea, cât e de bună nu eu sunt cel care poate susține asta.

Că ne-am născut la Osica de Sus, iarăși este indubitabil. Drăghici a vorbit adesea despre toposul spiritual care este *Osicasa*, a cântat-o în memorabile poeme, ca unul marcat de acel minimal *genius loci* pe care fiecare creator e dator să-l aibă și să-l afirme. Eu am altă viziune a Osicii mele: nu că n-aș iubi-o, m-am legănat și eu în apele și zăvoaiele ei, dar cred că este, mai degrabă, un sat de călușari unde, după 400 de ani de bătut pământul cu opinca de rigoare, au răsărit, în deceniile 7-8 ale secolului XX, doi poeți fără înaintași. Brrr!, asta mă umple de fior: să fiu unul dintre întemeietorii dinastiei poezilor dintr-un sat de lângă Caracal?

Cert este că osiceni comunarzi își văd netulburați de vreo poezie anume de treburile seculare și, cu excepția profesoarei de franceză, Cecilia Păun, doldora de entuziasm pentru poezia și literatura bună a tuturor celor buni, joacă mai departe călușul – atunci când nu lucrează, cu sape vechi cât lumea, pământul din care au răsărit.

Cum s-a întâmplat povestea cu literatura, cu poezia?

Mergeam la biblioteca din Osica, a Căminului cultural, și împrumutam vorace cărți pe care nu le citeam în același la fel. De pildă, mă instruiam cu nesăț în Boccaccio, printr-a V-a. Dintotdeauna (vorbă mare!) cărțile m-au atras într-un chip misterios, mai ales că în casă nu aveam prea multe. Niciodată cărțile nu mi s-au părut prea multe, oricâte aș fi adunat între timp. Mi s-a părut în copilărie – și mi se mai pare și azi – că cititul te individualizează, că te scoate cumva din carnea lucrurilor care te înconjoară, ca pe-un spin dureros, că-ți dă, așa, o aură, chiar fanfaronescă, pe care ceilalți evident n-o pot vedea – și asta cu atât mai bine. Vorba lui Leon Bloy: *trei-patru prieteni, dar numai printre Invizibili*. Iar dacă sunt și cărți – cu atât mai bine. M-am împrietenit cu cărțile fiindcă ele mi-au permis s-o fac, cel puțin așa mi s-a părut. În general, sunt un om cu un anume deficit de viață, ca toți scriitorii, cred, și atunci am căutat, inițial, să compensez prin citit, iar mai apoi, cu o teamă care cuprindea în sine temeritatea gestului, prin scris. Nu am scris poezie inițial, deși așa ceva se dorea, erau un fel de povestioare scârboșele, niscaiva reverii erotice cu profesoarele mele, în care, desigur, profa de română era a mea Beatrice carnală. Asta se întâmpla pe la școala generală. Nu-mi plăceau fetele de vârsta mea, îmi plăceau femeile mature și asta sună al dracului de psihanalizabil!

Primele mele poezii erau niște glumițe, musteau de locuri comune, și când m-am dus cu ele la Marian Drăghici, care trăsesse acasă după prelungite bejenii prin țară, el m-a primit cu mărinită și înțelegere: nu mi-a dat un șut în fund, cum meritam, ci mi-a sugerat să ies din *imitatio* printr-un efort care presupunea tocmai înțelegerea profundă a celor mai buni poeți. Dacă

îmi plac și azi Cristian Simionescu sau Vasile Vlad sau Mazilescu, de la el mi se trage. Ce-am scris apoi, s-a rupt sau am publicat prin cărți.

Ce experiență te-a apropiat cel mai mult de poezie?

Am simțit și în același timp am vrut să fiu diferit. Limbajul individualizează până la sânge purtătorul de cuvinte, însă, cum știi, nu tot limbajul devine limbă universală. Și atunci am făcut o mică revoluție cu mine: nu eram bun de nimic, aveam mâinile legate de gât și gâtul de cap. De la mâini mi se trag versurile și toată poezia de la cap: am scris poezie conștient de țeasta gânditoare chiar și atunci când cordul, pompa asta de-i zic inimă, mă trimitea în salonul poezilor liricoizi îndrăgostiți de propria-le mutră. Am fost și eu un *izmenit amator de orfisme*, așa cum îi „gădila” poetul Cărtărescu în anii scârbei sale de juventute pe cei care adorau vițelul de aur al limbajului ca atare, reușind să producă poeziei mari suferințe tocmai prin priponirea ei în țarcul unei pseudo-religii poeticești prost adecvate lumii asteia. Am fost și eu un radical cu limbajul primenit de noul suflu postmodernist care a spart geamurile halelor industriale din România. Am fost *anche io un jupiterian*, vorba lui Montale, cândva, adică insul pentru care „vorba om” stărnește pe gigantica planetă un hohot stelar.

Acum sunt doar poet, sper fără *isme*, obligat de vocea interioară să spun, ca într-un poem de debut, „doar adevărul”.

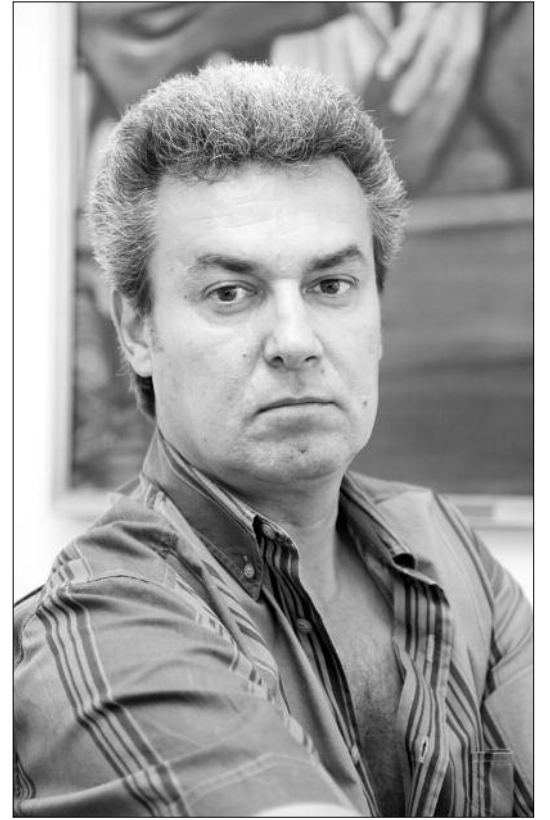
Ce-i drept, n-am scris încă o carte atât de bună încât să refuz un premiu pe măsură...

Își înnoiește și acum poezia limbajul? Sau poate este vorba de o supraînnoire (supraîncărcare)?

Ultimii mari poeți au dispărut de mult – asta e clar. I-a tras limbajul după ei sau ei l-au tras în adâncurile poeziei lor. Dacă e să ne raportăm la Eminescu, și nu de fațadă, noi nu mai știm poezie și nu posedăm limbă. Avem limbaje care trag spiritul pe unde n-ar voi să sufle. Suntem atopici, fără o țară a noastră, disperăți să avem una, cât de mică. Marea poezie de azi nu mai caută, vorba lui Constantin Barbu, arheologia Ființei, pentru că nu știe unde. E mai mult pământ decât spirit în acest „Waste Land” în care disperăm după un idiom care să ne facă transparentți în fața tuturor. Nu asta vrea poetul, ca despuindu-se de toate, să se ascundă de tot ce îl agrează din exterior? Poate că avea dreptate Gh. Iova atunci când își amintea ce spusese Nichita Stănescu despre Eminescu: *să fii declarat cu P mare, să ți se zică Poet – e o îngustare, o reducere, o moarte (pre)gătită*. Vorba aceluiași Nichita, care îi lua peste picior pe cei care îl întrebau care e cel mai mare poet român comntemporan: *Dinamo București, bătrâne!* Poate că avea dreptate Cezar Ivănescu: raportată la marea poezie a lumii, paradigma modernistă poate fi o paranteză oarecare...

Eu unul nu vreau să fiu un „mare poet”, îi las pe alții. Cred că azi, noutatea limbajului, atâtă câtă este, vine din efortul comun al unor școli de poezie sau al unor grupuri de poeți care au făcut posibilă înnoirea: avangarda rusă, beatnicii, la americani, chiar optzeciștii la noi, pe scara mică, însă. E muncă de ortaci. Astăzi abia mai mulți poeți fac unul – dacă fac. Cei singuri sunt puțini, de obicei. Cum ți se pare faptul că în Canonul occidental, Harold Bloom n-a văzut nici un poet din secolul XX care să fi fost un Kafka al poeziei? Să fi omorât Kafka poezia? Să fi murit ea din delicatețea de care vorbea Rimbaud: „*Oisive jeunesse. À tout asservie, Par délicatesse. J'ai perdu ma vie...*”.

Revin la Montale, care era un tip extraordinar de lucid și care făcuse școală înainte de a se apuca de poezie. El zice la un moment dat ceva cu care eu sunt de acord și azi, propunând o

dialectică subtilă a miezului și a cojii: „Din zorii secolului se discută / dacă poezia este înăuntru sau afară. / La început a fost înăuntru, apoi a / contraatacat violent afara și după ani s-a ajuns la un forfăit / ce nu va putea dura, pentru că afara / e înarmată până în dinți.”

Nu știu cine este la putere acum, pentru că sunt înăuntru. Se aud deja gheare și colți zgrepțănând pe la ușa...

Ce ți-a adus literatura în plan moral?

Ei, asta da întrebare! (vorbesc în limbajul lui Cristian Simionescu: *Cine bate în ușă pe o astfel de noapte? / Păi, nu auzi? Sîntem noi, Richard Burton și Peter O'Toole/ am venit cu anasonul/ Ei! Asta da. Spăl pahare. Poștiți...!*). Mie, literatura mi-a adus foarte puțini prieteni (*dar numai printre Invizibili...*), de o mare calitate, însă. Sentimentul că nu se poate scrie fără acel strigăt dureros lansat de Eminescu prietenului Slavici: „sunt singur la negustoria asta de principii...”, un reflexiv reflex de discernământ care se instalează automat ce citesc o pagină și care nu mă părăsește până când nu „dibui” autorul: este dintre cei cu care aș vrea să împart un sentiment care întemeiază cetății sau pielea schimbătoare a cameleonului care a devenit *în secolul ăstora* om? Știm că azi omul nu este decât pielea lui, dar cândva se va putea vedea prin ea.

Nu se poate disocia scriitorul de cuvinte de vocabula „om”. Ca scriitor, mă întemeiez pe scriitorii care atestă, înăuntru și în afara scrisului, acel curaj cu care se cuvine să intre în viață orice bărbat demn de acest titlu. Mă plictisesc scapeții care, îmbrăcându-se precum cocotele în fudulia penelor de struț, acționează precum velocele pasăre în momentele de criză: se fac că au pierdut ceva în mijlocul deșertului. Admir scriitori precum Paul Goma, Gheorghe Grigurcu, Liviu Ioan Stoiciu, Ileana Mălănciu sau Virgil Ierunca, fiecare pe palierul lui și totuși întâlnindu-se cu celălalt, în încăpățănarea lor salutară de a răzbi acolo unde puțini dintre cei care se numesc scriitori ajung: în inima literaturii ca viață. Cum am mai spus și altădată: îmi plac outsiderii, așa ca O. Nimigean sau Vasile Baghiu, îmi plac, vorba poetului, „învinșii și copiii”.

Cred că Drieu La Rochelle avea dreptate în contorsionatul său „Jurnal”: „... la urma urmei, caracterul este forma cea mai desăvârșită a inteligenței, din caracter își dobândește inteligența forma, eleganța, stilul”.

(continuare în numărul viitor)

Eu unul nu vreau să fiu un „mare poet”, îi las pe alții. Cred că azi, noutatea limbajului, atâtă câtă este, vine din efortul comun al unor școli de poezie sau al unor grupuri de poeți care au făcut posibilă înnoirea: avangarda rusă, beatnicii, la americani, chiar optzeciștii la noi, pe scara mică, însă. E muncă de ortaci. Astăzi abia mai mulți poeți fac unul – dacă fac. Cei singuri sunt puțini, de obicei.